

ховувати інформацію. Найчастіше злочинець вибирає для приховання інформації такий спосіб, що здається йому надійним з позиції його професії, життєвого досвіду, звичних уявлень. Це може бути як специфічний жаргон, так і прихований текст який написаний речовиною яка виявляється тільки під УФ- променями.

Учасники злочинної групи нерідко користуються одними способами передачі і приховання інформації яка цікавить слідство. Це важлива психологічна обставина повинна враховуватися при накладання арешту на кореспонденцію у членів злочинних організацій.

У будь-якому випадку варто виходити з того, що злочинець, припускаючи можливість накладання арешту на кореспонденцію, підготувався до протидії слідчому. Крім того, співробітнику оперативного підрозділу необхідно знати і розуміти психологію злочинних груп, яка формується за різними мотиваціями: спільність поглядів і інтересів; свідомо діяльність по створенню злочинної групи для вчинення злочину; етнічна спорідненість; економічна основа (конкуренція, вилучення, подавлення). У зв'язку з цим у членів злочинних груп формується різна психологія. [16, 85]

Це може бути усвідомлена чи неусвідомлена, випадкова або вимушена участь в злочинній групі чи злочинній організації.

Як висновок, активне впровадження у практику розкриття та розслідування злочину спеціальних знань у галузі психології позитивно вплине на якість слідчої діяльності. Використання допомоги спеціаліста-психолога та знання тактичних та психологічних особливостей під час підготовки та проведення слідчих дій буде сприяти в установленні індивідуально-психологічного підходу до учасників кримінального провадження, встановленні психологічного контакту, складанні психологічного портрету особи, що значно оптимізує встановлення істини та пошук злочинця.

Література:

1. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Нещерет Т.В., Шаповалов О.В. Професіографічний опис основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України: Практичний посібник. - К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, ДП "Друкарня МВС", 2007. - 100 с.
2. Психологія слідчої діяльності: навчальний посібник / В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.: за заг. ред. Л.І. Казміренко. - К.: Правова єдність, 2009. - 200 с.
3. Селиванов Н. Критерии допустимости применения тактических приемов при расследовании // Законность. - 1994. № 3 - С. 26-28.
4. Рубинштейн, С.Л. О мышлении и путях его исследова-

ния / АН СССР, Ин-т филос. - М.: изд-во АН СССР, 1958. - 145 с.

5. Образцов В.А. Выявление и изобличение преступника / В.А. Образцов. - М.: Юристъ, 1997. - 336 с.

6. Глазырин, Ф. В. Психология следственных действий : учеб. пособие для вузов МВД СССР / Ф. В. Глазырин. Волгоград, 1983. - 136 с.

7. Романов В.В. Юридическая психология. Учебник. - М.:Юрист, 1998.-436 с.

8. Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. - Вид. 2-є, доопр. та доп. - К.: КНТ, 2008. - 352 с.

9. А. В. Дулов. Судебная психология (учебное пособие). Изд. 2-е, исправленное и дополненное. Минск, "Вышэйшая школа", 1975. - 464 с.

10. Волобуєва О.О. Особливості застосування спеціальних знань психолога під час досудового розслідування у справі // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності - №4, 2010 - С. 178-184

11. Сорокотягин И.Н. Понятие и виды взаимодействия следователя и сведущих лиц (специалистов, экспертов) / И.Н. Сорокотягин // Тактика и психология взаимодействия следователя и эксперта : межвуз. сб-к. науч. тр. / отв. ред. Н.И. Сорокотягин. - Свердловск : СЮИ, 1989. - 117 с.

12. Марчак В.Я. Використання спеціальних психологічних знань при розслідуванні умисних убивств / В.Я. Марчак // Науковий вісник НАВСУ. - 2001. - № 5. - С. 198-203.

13. Россинская Е.Р. Криминалистически значимая информация о лицах при расследовании компьютерных преступлений / Е.Р. Россинская // Человек как источник криминалистически значимой информации: материалы всероссийской межведомственной научно-практической конференции (Саратов, 2002 г.): в 2 ч. Ч. 1 / под ред. А.М. Зинина, М.Н. Шухнина. - Саратов : СЮИ МВД России, 2002. - 184 с.

14. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология. - М., "Издательство Проспект", 2006 - 205 с.

15. Белкин Р.С. Теория и практика следственного эксперимента / Белкин Р.С.; Под общ. ред.: Винберг А.И. - М.: Изд-во ВШ МВД СССР, 1959. - 171 с.

16. Шевченко В.М., Эриашвили Н.Д., Цветков В.Л., Шаматава Н.Е., Аминов И.И. Психология оперативно-розыскной деятельности. Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности "Юриспруденция" - Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. - 255 с.

Калугін В.Ю.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики
НУ "Одеська юридична академія"
Надійшла до редакції: 28.03.2016

УДК 343.12

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ НА ОБ'ЄКТАХ НЕРУХОМОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Корякін Р. В.
Яковенко М. О.

У статті визначені проблемні питання обшуку на підприємствах, установах та організаціях. На підставі юридичного аналізу здійснено класифікацію об'єктів нерухомого майна юридичних осіб, на яких може бути проведено обшук. Розглянуто процесуальний порядок збору інформації про юридичну особу та її нерухоме майно. Розроблені власні пропозиції щодо внесення змін до чинного кримінального процесуального закону
© Р.В. Корякін, М.О. Яковенко, 2016

нодавства з метою удосконалення нормативно-правового регулювання проведення обшуків за місцем знаходження нерухомого майна юридичних осіб.

Ключові слова: обшук, нерухоме майно, юридична особа, підприємство, організація, установа.

В статье рассмотрены проблемные вопросы обыска на предприятиях, учреждениях и организациях. На основании юридического анализа осуществлена клас-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

сификация объектов недвижимого имущества юридических лиц, на которых может быть произведен обыск. Рассмотрен процессуальный порядок сбора информации о юридическом лице и его недвижимом имуществе. Разработаны собственные предложения относительно внесения изменений в действующее уголовно-процессуальное законодательство с целью усовершенствования нормативно-правового регулирования проведения обысков по месту нахождения недвижимого имущества юридических лиц.

Ключевые слова: обыск, недвижимое имущество, юридическое лицо, предприятие, организация, учреждение.

An article deals with the issues of conducting a search for enterprises, institutions and organizations. An attention of scientists and experts has been attracted to a deficiency of appropriate legislative regulation of a number of issues connected with the contents of the request of investigator and resolution of investigating magistrate conducting the search on the objects belonging to the legal entity.

A classification of real estate objects belonging to legal entities that are registered and operated in Ukraine and hereby which can be carried out such investigative action as a search has been carried out on the basis of a legal analysis of regulatory and legal acts.

The sources of receipt the necessary information to the investigator, prosecutor and the investigating magistrate about the legal entity and its real estate have been analyzed; the procedure of collecting such information has been examined. The own proposals for alteration the current legislation of criminal procedure with the aim of improving regulatory and legal framework regulation of carrying out the searches at the location of immovable property of legal entities have been worked out.

The author's vision of changes in the code of criminal procedure is as follows:

- to complete the second part of the article 233 of the code of criminal procedure with the next content:

“Under the immovable property of a legal entity is understood all types of property intended for its activity, including land plots, buildings, constructions etc;

- in the articles 233 - 236 of the code of criminal procedure, the phrase “dwelling or other person’s possession” to replace by “dwelling, other person’s property or immovable property of legal entities;

- the part three of article 234 of the code of criminal procedure of Ukraine should be supplemented with paragraph 6-1 of the next content: “a legal entity that owns a real property and the person in actual possession of whom it is located; the certificate of the legal person, specifying a name of the legal entity, its legal address, bank account, ID code, date and place of state registration”;

- the article 235 of the code of criminal procedure of Ukraine should be supplemented with clause 5-1 as follows: “a legal entity that owns a real property and a person in actual possession of whom it is located.”

Keywords: search, real estate, legal person, company, organization, institution.

Актуальність дослідження. Стратегія розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки визначає необхідність дослідження теоретичних та практичних проблем боротьби зі злочинами у сфері господарської діяльності

[1]. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування економічної злочинності відіграє ключову роль у подоланні цих негативних явищ. Проведення якісного та своєчасного обшуку юридичної особи дає можливість встановити істотні обставини кримінального провадження, знайти та вилучити предмети і знаряддя вчиненого кримінального правопорушення. Проте, у науці кримінального процесу малодослідженими залишаються питання щодо обшуку на підприємствах, установах та організаціях, а також класифікації об’єктів нерухомого майна юридичних осіб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми проведення обшуку були предметом дослідження багатьох науковців, зокрема: С. А. Альперта, Б. І. Вітника, В. І. Галагана, І. І. Галагана, Ю. М. Грошевого, А. Я. Дубинського, В. І. Зайчука, С. Ю. Ільченка, І. Ф. Літвінкової, В. Т. Маляренка, М. М. Михесенка, І. Л. Петрухіна, М. Ф. Рудинського, В. М. Савицького, І. В. Сервецького, В. В. Сташиса, М. С. Строговича, В. Т. Томіна, В. М. Тертишника, Ж. В. Удовенко, В. М. Хотинця, С. А. Шейфера та інших. Водночас донині не вирішеними залишається низка питань щодо нормативно-правового урегулювання проведення обшуків на підприємствах, організаціях чи установах. Існує потреба у визначенні чіткого переліку нерухомого майна, де можливе проведення наведеної слідчої (розшукової) дії, відмежуванні житла чи іншого володіння особи від об’єктів нерухомого майна юридичних осіб.

Мета статті полягає у визначенні проблемних питань проведення обшуку на підприємствах, установах та організаціях. На підставі юридичного аналізу здійснення класифікації об’єктів нерухомості, де можливе проведення обшуку. Формування власних пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства, з метою удосконалення нормативно-правового регулювання проведення обшуків за місцем знаходження нерухомого майна юридичних осіб.

Основні результати дослідження. У статті 236 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) (Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи) зазначено, що при проведенні обшуку на підприємстві, в установі або організації другий примірник протоколу вручається керівнику або представникові підприємства, установи або організації. Водночас у статтях 234 (Обшук), 235 (Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи), 236 (Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи), тим більше у статті 233 КПК (Проникнення до житла чи іншого володіння особи) жодним чином не згадується можливість проведення обшуків на підприємствах, в установах або організаціях [2]. У зазначених нормах йдеться виключно про житло особи чи інше її володіння.

За такого підходу, складається враження, що нерухоме майно юридичних осіб законодавець отожднює з іншим володінням особи. Вважаємо, такий узагальнений підхід визначення володільця майна може призвести до низки суперечностей та розбіжностей у правозастосовчій практиці.

З погляду на зазначене, на нашу думку, доцільно визначити правову природу поняття юридичних осіб, зокрема підприємств, установ та організацій як суб’єктів кримінально-процесуальних правовідносин, пов’язаних з проведенням обшуку. Так, стаття 62 Господарського кодексу України встановлює, що підприємство є органі-

заційною формою господарювання, а саме це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому чинним законодавством [3]. Водночас стаття 191 Цивільного кодексу України (далі - ЦК України) підприємство розглядає як єдиний майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності. До складу підприємства входять усі види майна, призначені для його діяльності, включаючи *земельні ділянки, будівлі, споруди* [4]. Таким чином, наведені об'єкти можуть бути місцем проведення обшуку за умови необхідності виявлення та фіксації на їх території відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя злочину або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Наступним кроком для з'ясування юридичної складової проведення обшуку на об'єктах власності підприємства, установи або організації є визначення поняття *нерухомого майна*. Наведений термін у тексті КПК міститься лише у статті 170 (Накладення арешту на майно). Однак, ця дефініція законодавцем не розкривається, а у статті 233 КПК України, як нами раніше зазначалось, надається тлумачення лише поняттю "житла та іншого володіння особи". Так, до житла законодавець відносить приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. У свою чергу, іншим володінням особи визнається: транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи *приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення* тощо, які знаходяться у володінні особи.

Тож, розглянемо нормативно-правову природу категорії нерухомого майна. Загальне тлумачення цього поняття перш за все міститься у ЦК України. При класифікації речей як об'єктів цивільних прав законодавець виходить із фундаментального поділу речей на рухомі і нерухомі. Так, частина перша статті 181 ЦК України до нерухомих речей відносить земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на ній, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення. Аналогічно стаття 1 Закону України "Про іпотеку" від 5 червня 2003 року до переліку нерухомого майна включає земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці і невід'ємно пов'язані з нею, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення [5]. Схожим за змістом є визначення наведене у Законі України "Про охорону культурної спадщини" від 8 червня 2000 року, де встановлено, що нерухомий об'єкт культурної спадщини - це об'єкт культурної спадщини, який не може бути перенесений на інше місце без втрати його цінності з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду та збереження своєї автентичності [6].

Отже, на підставі юридичного аналізу, можна виділити такі ознаки нерухомих об'єктів, де можливе проведення обшуку: по-перше, ці об'єкти розташовані

на земельній ділянці та нерозривно пов'язані з землею, тобто вони не можуть існувати без землі; по-друге, переміщення зазначених об'єктів є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення.

Щодо класифікації об'єктів нерухомості, стаття 331 ЦК України поділяє нерухоме майно на житлові будинки, будівлі, споруди тощо. У свою чергу у Законі України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 року [7] нерухомим майном визнається жилий будинок або його частина, квартира, садовий будинок, дача, гараж, інша постійно розташована будівля, а також інший об'єкт, що підпадає під визначення групи 3 основних засобів та інших необоротних активів згідно з Податковим кодексом України.

Водночас у статті 1 Закону України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року [8] нерухоме майно поділяється на будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності, а у статті 4 Закону України "Про оренду державного та комунального майна" від 10 квітня 1992 року лише на будівлі, споруди та приміщення [9].

Найбільш детальною і розгалуженою є класифікація нерухомості у Податковому кодексі України, яка диференціюється на дві категорії: по-перше, будівлі, віднесені до *житлового фонду*, по-друге, *нежитлову нерухомість*.

Відповідно до першої категорії включені такі типи:

а) *житловий будинок* - будівля капітального типу, споруджена з дотриманням вимог, встановлених законом, іншими нормативно-правовими актами, і призначена для постійного у ній проживання. Житлові будинки поділяються на житлові будинки садибного типу та житлові будинки квартирний типу різної поверховості. Житловий будинок садибного типу - житловий будинок, розташований на окремій земельній ділянці, який складається із житлових та допоміжних (нежитлових) приміщень;

б) *прибудова до житлового будинку* - частина будинку, розташована поза контуром його капітальних зовнішніх стін, і яка має з основною частиною будинку одну (або більше) спільну капітальну стіну;

в) *квартира* - ізольоване помешкання в житловому будинку, призначене та придатне для постійного у ньому проживання;

г) *котедж* - одно-, півтораповерховий будинок невеликої житлової площі для постійного чи тимчасового проживання з присадибною ділянкою;

г) *кімнати у багатосімейних (комунальних) квартирах* - ізольовані помешкання в квартирі, в якій мешкають двоє чи більше квартиронаймачів.

Окремо, законодавцем наводиться тлумачення поняття *садовий будинок* (будинок для літнього (сезонного) використання, який в питаннях нормування площі забудови, зовнішніх конструкцій та інженерного обладнання не відповідає нормативам, установленим для житлових будинків) та *дачний будинок* (житловий будинок для використання протягом року з метою позаміського відпочинку).

У *нежитловій нерухомості виділяють*:

а) *будівлі готельні* - готелі, мотелі, кемпінги, пансіонати, ресторани та бари, туристичні бази, гірські притулки, табори для відпочинку, будинки відпочинку;

б) *будівлі офісні* - будівлі фінансового обслуговування, адміністративно-побутові будівлі, будівлі для конторських та адміністративних цілей;

в) *будівлі торговельні* - торгові центри, універмаги, магазини, криті ринки, павільйони та зали для ярмарків,

станції технічного обслуговування автомобілів, їдальні, кафе, закусочні, бази та склади підприємств торгівлі й громадського харчування, будівлі підприємств побутового обслуговування;

г) *гаражі* - гаражі (наземні й підземні) та криті автомобільні стоянки;

г) *будівлі промислові та склади*;

д) *будівлі для публічних виступів* (казино, ігрові будинки);

е) *господарські (присадибні) будівлі* - допоміжні (нежитлові) приміщення, до яких належать сараї, хліви, гаражі, літні кухні, майстерні, вбиральні, погребі, навіси, котельні, бойлерні, трансформаторні підстанції тощо;

є) інші будівлі [10].

З'ясувавши вичерпний перелік нерухомого майна юридичної особи, необхідно встановити джерела отримання усієї необхідної інформації про нього.

У зазначеному контексті варто пам'ятати, що юридична особа, створена у будь-якій організаційно-правовій формі, у тому числі підприємство з іноземними інвестиціями, яка є платником податків і зборів, підлягає державному обліку. Формування та ведення Реєстру платників податку здійснює Державна фіскальна служба України.

До Реєстру включаються такі види даних: ідентифікаційні - індивідуальний податковий номер, код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (далі - ЄДРПОУ), податковий номер, який надають контролюючі органи, реєстраційний номер облікової картки платника податків, а також найменування - для юридичних осіб та прізвище, ім'я, по батькові - для фізичних осіб - підприємців.

Таким чином, звертаючись з клопотанням до слідчого судді про дозвіл на обшук нерухомого майна підприємства, установи чи організації, необхідно надати витяг з Державного реєстру платника податку, що є автоматизованим банком даних, створений відповідно для забезпечення: реєстрації та єдиного обліку платників податку на додану вартість (далі - ПДВ); єдиних принципів ідентифікації платників ПДВ; контролю за справами ПДВ; організації суцільного й вибіркового аналізу [11].

Щодо проведення обшуку на території земельних ділянок та інших об'єктів нерухомого майна, які входять до складу єдиного майнового комплексу підприємства, організації чи установи, слід зауважити, що для отримання відповідного дозволу слідчого судді надається інформація з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі - Державний реєстр) [12]. Вказаний реєстр виступає єдиною державною інформаційною системою в Україні, що містить відомості про права на нерухоме майно, їх обтяження, а також про об'єкти та суб'єкти цих прав [13]. Це надасть змогу перед проведенням обшуку достеменно встановити майнову частку юридичної особи та усіх інших співвласників нерухомості.

На підставі частини п'ятої статті 40 КПК України слідчий вправі витребувати витяг з Державного реєстру. Відповідна інформація надається за допомогою програмних засобів у паперовій або електронній формі, що має однакову юридичну силу та містить обов'язкове посилання на Державний реєстр. Інформація з Державного реєстру прав у паперовій формі надається за письмовим запитом слідчого чи прокурора шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації прав, фронт-офісу або нотаріуса.

Дані з Державного реєстру прав містить актуальні на дату та час її надання відомості про зареєстровані

речові права на нерухоме майно та їх обтяження, наявні в ньому, а також відомості з Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна та Державного реєстру іпотек, які є архівною складовою частиною Державного реєстру прав, або відомості про відсутність зареєстрованих речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [14].

Разом із тим, слідчий та прокурор повинні знати, що речові права на корисні копалини, рослини, а також на малі архітектурні форми, тимчасові, некапітальні споруди, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких можливе без їх знецінення та зміни призначення, а також окремо на споруди, що є приналежністю головної речі, або складовою частиною речі, зокрема на магістральні та промислові трубопроводи (у тому числі газорозподільні мережі), автомобільні дороги, електричні мережі, магістральні теплові мережі, мережі зв'язку, залізничні колії - не підлягають реєстрації [15].

Що стосується пошуку відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно, то він може здійснюватися за такими ідентифікаторами:

за ідентифікаційними даними юридичної особи (резидента та нерезидента):

- найменування юридичної особи;
- ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ;

за об'єктом нерухомого майна:

- за реєстраційним номером об'єкта нерухомого майна;
- за адресою об'єкта нерухомого майна;
- за кадастровим номером земельної ділянки [16].

Якщо буде встановлено, що нерухоме майно, де слідчий чи прокурор має намір провести обшук, є безхазяйним, необхідно підтвердити цей факт через перевірку з обліком безхазяйного нерухомого майна, який ведеться державним реєстратором прав на нерухоме майно при Міністерстві юстиції України, які також формуються за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Висновки. Підводячи підсумки, зауважимо на необхідність законодавчого визначення проведення обшуку на підприємстві, в установі або організації. Для цього пропонується у статтях 233 - 236 КПК України словосполучення "житла чи іншого володіння особи" замінити на "житла, іншого володіння особи чи об'єктів нерухомого майна юридичних осіб", а також доповнити частину другу статті 233 КПК (Проникнення до житла, іншого володіння особи чи об'єктів нерухомого майна юридичних осіб) текстом наступного змісту:

"Під нерухомим майном юридичної особи розуміється усі види майна, призначені для її діяльності, включаючи земельні ділянки, будівлі, споруди тощо".

Частину третю статті 234 КПК України (Обшук) необхідно доповнити пунктом 6-1 наступного змісту: "юридичну особу, якій належить нерухоме майно, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться; довідку про юридичну особу, у якій зазначається: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації"».

Нарешті, стаття 235 КПК України (Ухвала про дозвіл на обшук житла, іншого володіння особи чи об'єктів нерухомого майна юридичних осіб) має бути доповнена пунктом 5-1 наступного змісту: "юридичну особу, якій належить нерухоме майно, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться".

Література

1. Стратегія розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/strategiya.pdf>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 5 січ. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2016. - 364 с.
3. Господарський процесуальний кодекс України: станом на 15 січ. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2016. - 101 с.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: станом на 5 січ. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2016. - 208 с.
5. Закон України "Про іпотеку": за станом на 11 лип. 2013 р. / Верхов. Рада України. - Офіц. вид. - К.: Парлам. вид-во, 2013. - 34 с.
6. Закон України "Про охорону культурної спадщини" від 8 червня 2000 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
7. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/400/97-%D0%B2%D1%80>
8. Закон України "Про інвестиційну діяльність": за станом на 10 лют. 2005 р. / Верхов. Рада України. - К.: Парлам. вид-во, 2005. - 15 с.
9. Закон України "Про оренду державного та комунального майна": чин. законодавство зі змінами та допов. станом на 8 січня 2014 року - Офіц. текст. - К.: Паливода А. В., 2014. - 24 с.
10. Податковий кодекс України: станом на 12 лют. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. - Харків: Право, 2016. - 752 с.
11. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість" від 14. листопада 2014 року № 1130. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14>

12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затвердженого від 25 грудня 2015 року № 1127. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>

13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно" від 26 жовтня 2011 року № 1141. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1141-2011-%D0%BF/ed20111026>

14. Постанова Кабінету Міністрів України "Про деякі питання надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно" від 30 вересня 2015 року № 786. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/786-2015-%D0%BF>

15. Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 1 липня 2004 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.

16. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно" від 25 грудня 2015 року № 1127. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF/paran369#n369>

*Корякін Р.В.,
кандидат юридичних наук, доцент
начальник кафедри
професійних та спеціальних дисциплін
ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*

*Яковенко М.О.,
кандидат юридичних наук,
Заступник начальника кафедри
професійних та спеціальних дисциплін
ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка
Надійшла до редакції: 21.03.2016*

УДК 343.34

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ І ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "КРИТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА"

Курбанов Я. Л.

Актуальність статті визначається тим, що рівень забезпечення природно-техногенної безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні не відповідає вимогам сьогодення. Відсутність законодавчого визначення терміна "критична інфраструктура" і відсутність переліку таких об'єктів створюють перешкоду для ефективного забезпечення посиленої охорони об'єктів критичної інфраструктури. Аналізуються різні стратегії гарантування безпеки критичної інфраструктури у розвинених країнах. Рекомендуються прийняти плани підвищення захищеності об'єктів критичної інфраструктури, розробити програми, спрямовані на зниження ризиків і пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру на об'єктах критичної інфраструктури.

Ключові слова: критична інфраструктура, надзвичайна ситуація, природно-техногенна безпека, антитерористична захищеність.

Актуальность статьи определяется тем, что уровень обеспечения природно-техногенной безопасности и защиты объектов критической инфраструктуры в Украине не отвечает требованиям сегодняшнего дня. Отсутствие законодательного определения термина "критическая инфраструктура" и отсутствие перечня таких объектов создают препятствие для эффективного обеспечения усиленной охраны объектов критической инфраструктуры. Анализируются различные стратегии обеспечения безопасности критической инфраструктуры в развитых странах. Рекомендуется принять планы повышения защищенности объектов критической инфраструктуры, разработать программы, направленные на снижение рисков и смягчение последствий чрезвычайных ситуаций техногенного характера на объектах критической инфраструктуры.

Ключевые слова: критическая инфраструктура,